

ממנו חייב

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

הקב"ה וכלל ישראל הם מציאות אחת

במאמר זה מבאר רבינו יסוד גדול במשנתו, שנזכר בריבוי פעמים בספרי תלמידיו הקדושים ובריבוי אופנים, והוא שתואר שם 'אדם', שבו מכונה הקב"ה כביכול, ותואר שם 'אדם' שבהם נתכנו ישראל, אינם בבחינת שני מציאויות המכוונים זה כנגד זה, אלא בבחינת מציאות אחת ממש, צורה אחת שלימה שמיוסדת על שני חלקים, שהם הקב"ה וישראל שהם אחד.

והנה תלמידי רבינו וכן תלמידי תלמידיו פירשו מאמר זה כל אחד לפי דרכו:

(א) בספר הקדוש אורח לחיים (כי תשא ד"ה כי תשא) פירש, שמאמר זה מכוון כנגד יסוד אחר המבואר בדברי רבינו פעמים רבות, שכאשר המשפיע יש לו תענוג מהמקבל באופן של שעשועים מחידוש השכלתו ועומק חכמתו של בנו או תלמידו המקבל ממנו, אזי נעשה כביכול המקבל בבחינת משפיע והמשפיע בבחינת מקבל אליו, ונמצאו שבחינות משפיע ומקבל מתאחדים כאחד, וזהו היחוד האמיתי. ובתנאי שתהיה כוונת המקבל להשפיע לקונו, ואז נעשה יחוד בין הרצון להשפיע לרצון לקבל, שרצונות שניהם יהיו אחד, ששניהם רצונם להשפיע.

(ב) בספר הקדוש אוהב ישראל (בהעלותך ד"ה עשה) כתב גם כן על דרך הנזכר, והוא פירש עוד, שהטעם שמאמר זה נאמר דווקא למשה רבינו עליו השלום (וכלשון הפסוק 'עשה לך שני חצוצרות'), הוא משום שמושה רבינו הגיע לדרגה נפלאה זאת, שבה גם המקבל נחשב למשפיע מגודל השעשועים שגרם לבורא יתברך שמו. ובאופן אחר פירש הצמח צדק מליובאוויטש, שהמאמר הזה נאמר למשה מכיון שהיה בבחינת 'ונחננו מ'ה', שהשווה את הצורה ליוצרה והיה בטל לגמרי לצורה העליונה והתכלל בקודשא בריך הוא בביטול גמור.

(ג) ויש הבנה נוספת בתורה זאת, שנתפרשה בספרים הקדושים, והיא דרך ענווה ושפלות, שידע האדם שכל השפע שמקבל באהבה ויראת הרוממות אינו אלא מכח הקב"ה השורה בו ושכינתו השוכנת בתוכו, והוא באמת אין לו מעצמו שום כח ומדריגה. ויש שפירשו עוד שהוא התבוננות אל כל אחד מישראל לידע ולהודיע שאינו אלא חצי צורה כנגד חבירו, הן לענין האחדות, והן לענין שתהיה כוונתו בעבודתו כדי להכריע את כל ישראל לכף זכות.

(ד) ובספרים אחרים מתלמידי רבינו ותלמידי תלמידי הדגישו בשם המגיד את חלק הכיסופין, האהבה והיראה של האדם להקב"ה שמכוחם הוא משתוקק להקב"ה להדבק בו באהבה ויראה.

(ה) ובספרים אחרים, הן בדורו של רבינו - ה'דגל מחנה אפרים', והן בדורות הבאים אחריו, למדו מזה את מעלת בני ישראל שגם הקב"ה אינו צורה שלימה בלי ישראל כביכול, כי הקב"ה וכנסת ישראל כביכול בבחינת משפיע ומקבל, ולכן ראוי לאדם לצער עצמו בצער השכינה ולהשתוקק לייחודה עם הקב"ה.

והנה במהות המשכת א' אלופו של עולם בתוך הד"מ שהוא הנפש, מצינו שני עבודת מיוחדות לזה: האחד - עבודת התפילה, וכדמשמע בגמרא (ברכות יג:), וכמו שהרחיב על כך המגיד שהכוונה דווקא תפילה מתוך כיסופין והשתוקקות שעל ידי זה מתאחדת נפשו עם אלקותו יתברך, השני - לימוד התורה, כי התורה עצמה היא המשכת א' אלופו של עולם בתוך כל חלקי הנפש המכוונים כנגד תר"ג מצוות.

והנה במאמר זה כפי שהיא לפנינו נוסף יסוד גדול על כך, שלא זאת בלבד שנשמת האדם שהיא חלק אלוך ממעל ושורשו באלוקים חיים הם מציאות אחד, אלא שכל סדר עבודת האדם חקוקה למעלה במרכבה העליונה, שבה נאמר (יחזקאל א כו) 'ועל דמות הכסא כמראה אדם', והכוונה שכל סדר החשכות הקודם לגדלות, שהוא הכיסוי שנתכסה הקב"ה מהאדם, גם הוא חלק מהמשכת הצורה העליונה למטה, כי כן הוא מחשבת הקב"ה על מנת להטיב לאדם באחריתו, שנתכסה ממנו כדי שיבוא על ידי כיסוי זה להשתוקקות יתירה אל הקב"ה ולהתלהב יותר ויותר.

מגיד מראשית

תורתו של המגיד זיע"א לפרשת השבוע

עֲשֵׂה לָךְ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת כֶּסֶף (במדבר י ב).
פְּרוֹשׁ שְׁתֵּי חֲצֵי צוּרוֹת, עַל דָּרֶךְ (יחזקאל א כו)
'עַל דְּמוֹת הַפְּסָא דְמוֹת כְּמֵרָא אָדָם עָלָיו מְלַמְעָלָה. כִּי הָאָדָם הוּא רֵק ד' מ', דְּבוֹר' מְלֻכוֹת שׁוּרָה בּוּ כל מציאות נפשו של האדם הוא החלק אלוך ממעל שבו שהיא נשמתו - דבר המלך, וכל תפקידה בזה העולם הוא להתקשר אל העולמות העליונים ולהמשיך את הארתם למעלה - בבחינת דיבור המלך המקשר בינה לבין עבדיו, **וְכִשְׁמַתְדִּבְק בְּהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁהוּא אֱלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם נַעֲשֶׂה אָדָם** שהוא מקושר אל השורש המחיה את כל הנבראים, וממילא חיותו שלימה ונמשכת מאלקותו של א'לופו של עולם המתפשטת בו.

וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲשֵׂה כְּמָה צְמֻזִים דָּרֶךְ כְּמָה עוֹלְמוֹת להמשיך את המידות מבחינת 'אין סוף' אל המידות, **כְּדִי שִׁיְהִי אֲחַדוֹת עִם הָאָדָם** ואז יקרא הוא עצמו 'אדם', אבל בלי המשכת המידות לא נקרא הקב"ה בתואר זה, **שְׁלֵא הִיָּה יְכוֹל לְסַבֵּל אֶת בְּהִירְתּוֹ** הקב"ה הכין לפני האדם את הדרך שיוכל להתדבק בו, על ידי בריאת העולמות, שכל אחד מהם הוא הכנה ומעבר לקבל את אורו של העולם הגבוה ממנו, וכך יוכל האדם להתעלות מדרגה לדרגה ולקבל את הארת ה'אין' שהיא ההכרה המביאה לאדם להתאחד עם אור הקב"ה.

וְהָאָדָם צָרִיךְ לְפָרֵשׁ אֶת עֲצֻמוֹ מִכָּל הַגְּשָׁמִיּוֹת כָּל כֶּף, עַד שִׁיעָלָה דָּרֶךְ כָּל הָעוֹלְמוֹת לא שיתעלם ממציאות העולמות, אלא שיזכך את עצמו ויעלה את העולמות, יחד עם מעשי המצוות (עשייה) דיבורי התורה והתפילה ('צירה) ומחשבת הדביקות (בריאה), ודרכם יעלה אל האצילות שהיא מלשון 'אצל' - אל הקב"ה, **וְיִהְיֶה אֲחַדוֹת עִם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא** שכל חיותו תהיה חיות אלוקית ממש, **עַד שִׁיבִטֵּל מִמְצִיאוֹת, וְאִזּוּ יִקְרָא אָדָם** שהוא תואר הקב"ה כמו שכתוב (יחזקאל א כו) 'ועל דמות הכסא כמראה אדם עליו מלמעלה'.

זֶהוּ 'עַל דְּמוֹת הַכֶּסֶף', שְׁהוּא יִתְבָּרַךְ מְכֻסָּה שָׁם שהתעלותו של האדם אל העולמות העליונים היא דווקא על ידי שהקב"ה מתכסה ממנו, **וְעַל דָּרֶךְ (שם פסוק ד) 'עֲנֵנוּ וְאִשׁ מִתְלַקַּחַת. וְעֵנּוּ, פְּרוֹשׁ, כִּי מִקֶּדֶם חֲשָׁכוֹת שׁוּרָה בְּאָדָם שְׁאִינוּ יְכוֹל לְהִתְפַּלֵּל בְּהִתְלַהּבוֹת, וְאַחַר כֵּן דוֹקָא** מכוח זה שמתבונן שהקב"ה מתכסה ממנו הוא

מתגבר יותר להתקרב אל המלך, וְאִזּוּ אִשׁ מִתְּלַקַּחַת, נדבקים בו המלאכים הנקראים 'שרפים' שעובדים את ה' באש בוערה, שְׂבֵא לְהַתְּלַהְבוֹת ונמצא שהענן ששרה בו מתחילה היה רק הכנה לאש המתלקחת שתתלקח בו, כעיבור שהוא הכנה ללידה.

וְזֶהוּ 'דְמוֹת הַכֶּסֶף', שֶׁהוּא יִתְבַרֵךְ מִכֶּסֶף על ידי זה מתעורר באדם אש קודש, והתלהבות זאת היא באמת אש של מעלה, והיא כְּמוֹ 'מְרֵאָה אָדָם', רוֹצֵה לֹמַר כְּמוֹ שְׁנַתְעוֹרֵר בּוֹ כֶּף נִתְעוֹרֵר לְמַעַלָּה אֲצִלוּ יִתְבַרֵךְ וְזֶהוּ לשון 'מְרֵאָה', "שכפי המדה שהאדם מראה מלמטה כן מראין לו מלמעלה". אִם נִתְעוֹרֵר בְּצַדִּיק אֶהְיֶה נִתְעוֹרֵר לְמַעַלָּה אֶהְיֶה, וְכֵן כָּל הַמִּדּוֹת כיוון שהאדם כשבויערת בו אש קודש ומתדבק בהקב"ה נעשה עם הקב"ה אחדות, כמו שני חצאי צורות שהם צורה אחת, והקב"ה שורה עליו, וממילא כל מה שמתעורר בו מתעורר כביכול בהקב"ה, כלומר שכל מידה שהאדם אווז בו הוא מעורר שישמש שפע ממידה זאת למעלה בהנהגה האלוקית הנוגעת אל השפע של אותו האדם.

וְזֶהוּ כְּשֶׁמִּבִּיא אֶת עֲצָמוֹ בְּהִזְדַּכְכוּת גְּדוֹל לְמַעַלָּה מִכָּל הָעוֹלָמוֹת שאינו חפץ בשום דבר רק בבוא יתברך עצמו, וְיִהְיֶה אֲחֻדוֹת עִמּוֹ יִתְבַרֵךְ באהבה עזה כמו שהגוף בטל לגמרי לגבי הראש, ואז נמצא שאכן כל מה שמתעורר באדם הוא מכח שכינתו יתברך ששוכנת בו - נשמתו, ואז כל מה שמתעורר בו מתעורר למעלה.

ועתה מבאר רבינו כי האחדות עם אורו יתברך יתברך היא לא רק ב'מידות', שמה שנתעורר בו מתעורר למעלה ולהיפך, אלא גם ב'מחשבה', שיהיה לו כביכול מחשבה אחת כמו הקב"ה, וזהו היחוד האמיתי - שמתאחדים במחשבה ובמידות: כְּמוֹ שֶׁהוּא יִתְבַרֵךְ אֵינוֹ חוֹשֵׁב רק לְהִטִּיב אֶת הָאָדָם, שְׂכָל מֵה שְׁחוֹשֵׁב הַקַּב"ה בבריאת העולם ובהנהגתו אֵינוֹ אֶלָּא בְּשִׁבִיל הָאָדָם, כך תהיה כל כוונת האדם רק להתדבק בהקב"ה כדי לעשות לו שעשועים ונחת רוח, וזהו הרצון להשפיע שבוזה דומה האדם לבוראו שכל כוונתו ומחשבתו הוא רק להשפיע, על דְרָךְ שאמרו חז"ל (ברכות נח). כָּל הָעוֹלָם כָּלוֹ לא נִבְרָא אֶלָּא לְשִׂמְשׁוֹנִי, והטעם בזה הוא מכיון (שבת פח). כָּל הָעוֹלָם לא נִבְרָא אֶלָּא בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל שְׂיִקְבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה ונמצא שכל מחשבת הקב"ה בבריאת העולמות הוא להשפיע לבני ישראל, וכך כמים הפנים לפנים יתנהג גם האדם שיחשוב רק לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו.

ואדם המתדבק בו יתברך בדרך הנזכרת ליעשות אחדות עימו, זוכה שיקרא 'אדם' שהוא כביכול צורה אחת עם הקב"ה. וְכָל הָעוֹלָמוֹת וְכָל הַמְּלָאכִים וְכָל הַמִּדּוֹת הֵם בְּרִשּׁוֹתוֹ

ומתנהגים על פי המידות שמתעוררים בו שכן מתעורר למעלה, וְהוּא בָּהֶם כְּמִלְךָ בְּגִדוֹד שנסמעים לרצונותיו ומתנהגים כפי טובתו כיון שנבראו לצורכו, וְכִמוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (תהלים קלב ט) 'וְחִסְדֶּיךָ יִרְנָנוּ, וְאִיתָא בְּזֵהָר (פנחס רמד). לֹוִיךָ יִרְנָנוּ הִוָּה לִיָּה לְמִיכְתָב, אָךְ כְּמוֹ שֶׁהוּא רוֹצֵה כֶּף רוֹצֵה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא ולכן על ידי הצדיק, שהוא כדוד המלך שעושה רצון המלך ומעלה שעשועים לפניו, מתאחדים מידות חסד (וחסידך) עם גבורה (ירננו) ומשתנית הנהגת העולמות כדי לעשות רצון הצדיק.

וממשיך רבינו ומבאר איך הצדיק מתאחד עם קונו, כשהוא נקרא בשם 'אדם' כשכל מידותיו ומחשבותיו הוא לעשות רצון הקב"ה:

וְאֶפְלוּ זְווג הָאָבוֹת הִיא תּוֹרָה שְׁלָמָה, דְּהָא כְּתוּבִים בְּתוֹרָה, וְאֵלוֹ נַחֲסֵר 'וַיְבֵא גַם אֶל רַחֵל' וְגו' (בראשית כט ל), או 'וַיֵּאָהֵב יַעֲקֹב אֶת רַחֵל' (שם פסוק יח), הִיָּה הַסֵּפֶר תּוֹרָה פְּסוּלָה. וטעם הדבר הוא, מכיון שְׂהִכְנִיסוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּהֶם בעצמם - בנפשם, כִּי עָשׂוֹ הִפְלַ בְּדַבְּקוֹת הַשָּׁם יִתְבַרֵךְ וזיווגם היה כל כולו מתוך ביטול לרצון הבורא, ולהעמיד שבטי י-ה, וְהִיָּה לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תַעֲנוּג בָּהֶם במציאותם בעולם ובמעשיהם, וְנַעֲשֶׂה מִזֶּה תּוֹרָה, וְאוֹרֵיָתָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חַד נמצא שעל ידי מעשיהם המשיכו את אור התורה שהוא אור

אלקותו יתברך ממש, וְאָף עַל פִּי שֶׁהוּא גְּשָׁמִיּוֹת גְּדוֹלָה מצד המעשה, נִתְעַנֵּג בְּרוּךְ הוּא בָּהֶם. וְזֶהוּ חֲצוּצָת כֶּסֶף. שֶׁהָאָדָם הוּא חֲצִי צוֹרָה, שֶׁהוּא רק דָּ"ם דיבור מעשה - כדלעיל, וְאֶלֶּף לְבַד כְּבִיכּוֹל גַּם כֵּן אֵינוֹ צוֹרָה שְׁלָמָה שהרי גם הקב"ה נקרא בתואר 'אדם' כמו שכתוב ועל הכסא כמראה דמות אדם, והרי האל"ף אינו נקרא אדם עד שישרה על הד'מ' שהוא בעולם הזה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא אֵלוֹפּוֹ שֶׁל עוֹלָם

שהוא א' מתיבת אדם המחיה ומהווה את הד"מ היינו כל יושבי תבל, אָמַנְם כְּשִׂיתְדַּבְּקוּ יַחַד הַקַּב"ה וישראל שהם בחינת משפיע ומקבל שהם בחינת זכר ונקבה, וְנַעֲשֶׂה צוֹרָה שְׁלָמָה ונמצא שיש רק בחינה אחת של 'אדם' שהוא הקב"ה כפי ששורה על האדם וכפי שהאדם מתכלל בו.

ודביקות זאת היא על ידי כֶּסֶף לְשׁוֹן תְּאֹוָה, שְׂתֵּהָא תְּמִיד מִתְאֹוָה לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כמו שאדם מתאוה לנפשו, כי תדע שכל חיות נפשך אינו אלא הקב"ה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יֵאָהֵב אוֹתָךְ. עַל דְּרָךְ מְשָׁל הָאָב שְׂאוֹהֵב אֶת הַבֵּן וְהַבֵּן אוֹהֵב אֶת הָאָב, שֶׁהֵם נחשבים ממש כגוף אֶחָד, שכל אחד מהם משלים חסרונות של השני, שהאב הוא ממשיך 'מוחי' להבן, והבן שהוא 'כרעא דאבואה' משלים את קומתו הרוחנית של האב ויחד הם כנפש שלימה, וזה הטעם שִׁישׁ לָהֶם גַּעְגּוּעִים זֶה עַל זֶה להיות תמיד יחד במקום אחד ובכוונה אחת, וְכָל אֶחָד בְּעַצְמוֹ אֵינוֹ בְּשִׁלְמוֹת וְאֵינוֹ רק חֲצִי צוֹרָה, וְשְׁנֵיהֶם בְּיַחַד הֵוִי צוֹרָה שְׁלָמָה, שמחשבתו של כל אחד מהם תפוסה ואחווה ברעהו (אביו או בנו) ומרגיש שאין לו שלימות בלי שיבוא רעהו וישלים חסרונו, וְהַנְּמָשֵׁל מוּבָן שזהו משל אל יחוד הקב"ה שהוא שורש נשמות ישראל עם השכינה כנסת ישראל (-שהיא כללות נשמות ישראל שבהם מתאחדים כל הנשמות), על ידי הכיסופים וההשתוקקות.

אומנות הענווה

פנחס של לעזר ליב

בת עין המבואר - אור אין סוף של הכנה וענווה

ענווה היא תכלית כל המידות, וצריך לכאורה שיהיה תורה רבי אברהם דוב וירא מאורשט סליל באמת ויפץ ויכניס של הכנה אפירות כאן. כאשר לא יד שיהא עשירת את החלפוליות הכונות הפסולות, ולא אירבת לענווה בעלית ליתרה מזר ראשון במעלה לתחורות. ימותה אוד בודי בעבודת הבורא 'ויסינו ענווים בוד שמחה' מודות פא! אצרת וליטטים במזרים | ביאר והספיק | צניו והספיק | מתי תולדת מודותים | מאורים | שיר המנוחות

בת עין המבואר מהדורה חדשה ללא ביאור מודעת גדול | מודעת קטן

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

